

Гузориши солона дар бораи хариду фурӯши одамон дар соли 2015

-- 30 июни соли 2016 Котиби давлатӣ дар чорабиниҳои оммавӣ дар Департаменти давлатӣ шонздаҳум Гузориши солоноро дар бораи хариду фурӯши одамон муаррифӣ менамояд. Мо ба Шумо нусхаи гузориши оиди кишвари Шуморо аз гузориши мазкур пешкаш менамоем. Лutfан маълумоти мазкурро то соати 9:00 субҳи 30 июни соли 2016 бо вақти Вашингтон, ҳавзаи Колумбия, махфӣ нигоҳ доред.

-- Қонун дар бораи ҳифзи ҷабрдидагони хариду фурӯши одамон (ҚҲҚҲФО) пешбинӣ менамояд, ки Котиби давлатӣ Гузориши солоноро ба Конгресс пешниҳод намояд. Ҳадаф аз паҳши Гузориши мазкур тақондиҳии амалҳо ва созишдиҳии шарикӣ дар саргосари ҷаҳон дар мубориза алайҳи ғулумдории муосир аст. Усули Ҳукумати Амрико оиди муқовимат бар зидди хариду фурӯши одамон аз ҚҲҚҲФО ва стандартҳои манбаъ мегирад, ки дар Протоколи пешгирӣ, ҷилавгирии ва ҷазодиҳии хариду фурӯши одамон, баҳусус занҳо ва кӯдакон, ки Конвенсияи Созмони Милали Муттаҳидро бар зидди ҷинояткории муташаккилонаи трансмиллӣ (ҳамчун Протоколи Палермо маъруф гардида) илова мекунад, муқаррар карда шудаанд. ҚҲҚҲФО ва Протоколи Палермо эътироф менамоянд, ки ҷинояти хариду фурӯши одамон гирифтани ё истифодабарии меҳнат ё хизматрасонии ҷабрдидагон (аз ҷумла фаҳши тижоратӣ) тавассути таҳдиди зӯрӣ, фиреб ё маҷбурсозии ҷӣ мустақим ва ҷӣ тавассути қаллобкории равониро дарбар мегирад. Ҳам ҚҲҚҲФО ва ҳам Протоколи Палермо тавачҷӯхро ба истисмори ҷабрдида зоҳир менамоянд, ва интиқолдиҳии ҷабрдидаҳо аз як ҷо ба ҷои дигар барои ҷабрдидаи хариду фурӯши одамон махсуб шудани он муқаррар наменамоянд.

-- Кишварҳо ҳамчун кишвари манбаъ, транзитӣ ё мизбон дар сурате муайян карда мешаванд, ки ҳадди ақал ду ҷабрдидаи хариду фурӯши одамон ба Гузориш дар бораи хариду фурӯши одамон дохил карда шуда, кишварҳо ба яке аз чор сатҳ тааллуқ дода бошанд. Гузориши соли 2016 оиди хариду фурӯши одамон кӯшишҳои 188 кишвар, аз ҷумла Иёлоти Муттаҳидро ҷиҳати муқовиматнамоӣ ба хариду фурӯши одамон баҳогузори менамояд (барқияи алоҳида гузориши муфассали ИМА ва масъалаҳои ҷиҳати баррасӣ пешниҳодшударо дар бар мегирад). Кишварҳои ҳамчун риоякунандаи пурраи стандартҳои ҳадди ақали маҳв кардани шаклҳои вазнини хариду фурӯши одамон, ки дар ҚҲҚҲФО пешбинӣ шудаанд, баҳогузори шуда бошанд, ба Сатҳи 1 дохил карда мешаванд. Кишварҳои, ки ҳамчун стандартҳои ҳадди ақалро нопурра риоякарда, аммо дар риоя намудани стандартҳои ҳадди ақали мазкур кӯшишҳои назаррас баҳарҷодо баҳогузори шуданд, ба Сатҳи 2 нисбат дода мешаванд. Кишварҳои, ки ҳамчун стандартҳои ҳадди ақалро риоя накарда ва барои риояи онҳо кӯшиш накарда баҳогузори шудаанд, ба Сатҳи 3 нисбат дода мешаванд.

-- Феҳристи назоратии Сатҳи 2 кишварҳои Сатҳи 2-ро дарбар мегирад, ки дар онҳо: далелҳои дар муқоиса бо соли гузашта фаълтар гардидани кӯшишҳои мубориза ба муқобили хариду фурӯши одамон, аз ҷумла афзоиш додани тафтишот, таъкиботи қонунӣ ва маҳкумкунии ҷинояткорон, афзоиши кӯмак ба ҷабрдидагон ва коҳиши далелҳои иштироки мансабдорони давлатӣ дар шаклҳои вазнини хариду фурӯши одамонро пешниҳод карда наметавонанд; дохилнамоӣ ба Сатҳи 2 дар асоси ба зимма гирифтани

ӯҳдадории ислоҳоти соҳаи муқовимат ба хариду фурӯши одамон дар давраи ҳисоботи оянда сураат гирифтааст; ё шумораи ҷабрдидагони хариду фурӯши одамон хеле зиёд аст ё таври назаррас меафзояд.

-- Ҳар кишвари ду соли паиҳам ба Феҳристи назоратии Сатҳи 2 дохилшаванда соли сеюм бояд ба Сатҳи 3 нисбат дода шавад, агар он пешрави кофиро барои кафолат додани болоравӣ то сатҳи 2 ё 1 нишон надиҳад, ё ба муқаррароти бекоркунии пастшавии автоматии сатҳ ҷавобгӯй нест.

-- Бинобар салоҳияти аз ҷониби Президент ба дӯши Котиби давлатӣ гузошташуда, Котиби давлатӣ метавонад татбиқи муқаррароти дар қонун пешбинишудаи пасткунии автоматии кишвар то Сатҳи 3 ба мӯҳлати то ду соли паиҳам дар асоси қарори худ оиди он бекор кунад, ки бекоркунии асоснок аст, чунки кишвар нақшаи хаттиро дорад, ки татбиқ кардани он маънои кӯшиши назаррасро дар самти риояи стандартҳои ҳадди ақали ҚҲҚҲҲФО оид ба маҳви хариду фурӯши одамонро ифода мекунад, ва барои татбиқи нақшаи мазкур маблағҳои кофиро ҷудо мекунад.

-- Агар Котиби давлатӣ пастшавии автоматии кишвари ба Феҳристи назоратии Сатҳи 2 дохилшударо ду соли паиҳам бекор карда бошад ва кӯшишҳои кишвар дар самти муқовимат ба хариду фурӯши одамон сазовори дохилнамоӣ ба Сатҳи 1 ё 2 набошанд, тибқи қонун бекоркунии ҷоиз нест ва кишвар ниҳоят то Сатҳи 3 паст карда мешавад.

-- Кишварҳои ба Сатҳи 3 нисбат додашуда, дар соли навбатӣ зимни маҳдудиятҳои қонунӣ ба кӯмаки хориҷии ғайри башардӯстона ва ғайритиҷоратӣ ва дар баъзе мавридҳо рад кардани маблағҳо барои иштироки мансабдорон ё қормандони давлатӣ дар барномаҳои мубодилаи таҳсилотӣ ва фарҳангӣ қарор мегиранд. Илова бар он, Президент метавонад ба мудирони иҷроияи ИМА дар муассисаҳои байналмилалӣ молиявӣ супориш диҳад, ки бар зидди ба кишварҳои ба Сатҳи 3 дохил кардашуда пешниҳод намудани қарзҳо ё истифодаи маблағҳои дигар (ғайр аз кӯмаки башардӯстона, тиҷоратӣ ё кӯмакҳои муайян барои рушд) овоз диҳанд, ё тамоми кӯшишҳо барои рад кардани он ба харҷ диҳанд. Қарорҳои Президент оиди манъ кардани пешниҳоди кӯмак ё бекоркунии дар боло зикргардида бояд ба Конгресс на дертар аз 90 рӯзи баъди паҳши Гузориш дар бораи хариду фурӯши одамон пешниҳод карда шаванд.

-- Қонун дар бораи пешгирии истифодаи аскарони хурдсоли (ҚПИАХ) соли 2008 (боби IV Қонуни давлатӣ 110-457) дар Гузориш нашр кардани Феҳристи кишварҳоеро талаб мекунад, ки қувваҳои мусаллаҳи давлатӣ ё гурӯҳҳои аз ҷониби ҳукумат дастгиришавандаи мусаллаҳеро доранд, ки аскарони хурдсолро (тавре, ки дар Қонун муайян карда мешаванд) киро мекунанд ва истифода мебаранд. ҚПИАХ мавҳуми “аскари хурдсолро” ҳамчун шахси то синни 18-сола, ки дар амалиётҳои низомӣ бевосита ба ҳайси аъзои қувваҳои мусаллаҳи ҳукуматӣ иштирок мекунад, ҳар шахси то синни 18-сола, ки зимни даъвати ҳатмӣ ба нерӯҳои мусаллаҳи ҳукуматӣ қарор мегирад, ва ҳар шахси то синни 15-сола, ки ба қувваҳои мазкур бо ихтиёри ӯ даъват шудааст, шарҳ медиҳад. Он инчунин пешбинӣ менамояд, ки мавҳуми “аскари хурдсол” инчунин ҳар шахси то синни 18-солаеро ифода мекунад, ки дар амалиёти ҷангӣ аз ҷониби қувваҳои мусаллаҳи ғайриҳукуматӣ ҷалб ва истифода мешавад. Дар баъзе мавридҳо мавҳуми “аскари хурдсол” ашхосеро ифода

мекунад, ки ба сифати гуногун, аз он ҷумла ба ҳайси кормандони ёрирасон, мисол, ошпаз, боркаш, табиб, посбон ё ғуломи шахвонӣ хизмат мекунад.

-- Дар соли молиявии пас аз наشري Феҳристи ҚПИАХ (аз 1 октябри соли 2016) ҳукуматҳои кишварҳои гуногун, ки гурӯҳҳои ҳукумати ё аз ҷониби ҳукумат дастгиришавандаеро доранд, ки аскарони хурдсолро истифода мекунанд, мавриди мучозот ба доираи васеи кӯмак дар соҳаи амният ва литсензиякунонии тичоратии техникаи ҳарбӣ қарор мегиранд, аз бекоркунии Президентии талаботи муҳоҷиратӣ ба манфиатҳои миллӣ, истисноии татбиқшаванда ё барқароркунии ҳуқуқи гирифтани кӯмак тибқи муқаррароти ҚПИАХ маҳрум карда мешаванд.

-- Гузориши имсолаи оиди хариду фурӯши одамон таҳти унвони “Рӯбарӯшавӣ бо мушкilot: стратегияи самарабахши пешгирии хариду фурӯши одамон” паҳш карда мешавад. Дар гузориш таваҷҷӯҳи асосӣ ба таҳаввулоти мусбӣ ва мушкilotи пайваста дар соҳаи пешгирии хариду фурӯши одамон зоҳир намуда мешавад ва роҳҳои мавриди баррасӣ қарор мегиранд, ки ҳукуматҳо ва ҷомеаи васеътари муқовимат ба хариду фурӯши одамон тавассути онҳо метавонанд ашхоси ба хариду фурӯш осебпазирро бо воситаҳо ва имкониятҳои ҳалли мушкilotи марбути истисмор таъмин намоянд. Ҳукуматҳо бояд дар шарикӣ бо созмонҳои ғайриҳукумати, ҷабрдидагон, пешвоёни ҷомеавӣ ва динӣ, аз ҷумла бахши хусусӣ ҷиҳати расонидани кӯмак ба аҳолии осебпазир ва таҳияномаии стратегияҳои мақсаднок баҳри пешгирӣ ва бартаарафномаии омилҳои мусоидаткунандаи ғуломдории муосир дар ҷомеаи худ кор анҷом диҳанд.

-- Кӯшишҳои самарабахши пешгирикунанда ба омодагӣ ба воқуниш ба тарзҳои амали (тактикаи) одамчаллобон нигаронида мешаванд. Тавассути паҳнномаии иттилоотӣ дақиқ ва мақсаднок ҷомеаҳо ба андешидани тадбирҳои ҷавобӣ ба таҳдиди хариду фурӯши одамон беҳтар омода мешаванд. Барномаҳои тадбирҳои стратегӣ ба кор бо гурӯҳҳои зери хатар қарордошта нигаронида шудаанд, то онҳо тавонанд таҷрибаи фиребкоронаи ашхосеро шиносанд, ки кӯшиш мекунанд онҳоро мавриди истисмори меҳнатӣ ё фаҳши тичоратӣ қарор диҳанд. Шарикӣ самарабахши миёни бахшҳои давлатӣ ва хусусӣ ва ҷомеаи шахрвандӣ ба васеъномаии сатҳи огоҳӣ, истифодаи таҷрибаи ҳамдигар ва қабулнамаии қарорҳои эҷодкорона мусоидат менамояд.

-- Илова бар Протоколи Палермо, ки аз давлатҳои иштирокдор ҷоринамаии ҷавобгарии ҷиноятӣ барои хариду фурӯши одамон ва таҳияномаии тадбирҳои ҳифозатӣ ва пешгирикунандаро талаб мекунад, моҳи сентябри соли 2015 ҷомеаи Милали муттаҳид маърузаи рушди устуворро то соли 2030 ва 17 ҳадафи рушди устуворро (ҲРУ) қабул намуд, ки хусусияти глобалӣ доранд, аммо ҳамзамон сиёсат ва афзалиятҳои миллиро эҳтиром менамоянд ва воқеият, имкониятҳо ва сатҳҳои гуногуни инкишофи миллиро ба инобат мегиранд. Соли гузашта Давлатҳои узв бо ба зимма гирифтани иҷроиши Ҳадафҳои рушди устувори нав ва 169 ҳадафҳои худ нишоннаи баландеро гузоштанд. Бори нахуст масъалаи маҳви хариду фурӯши одамон ба маърузаи рушди СММ дохил карда шуд. Иёлоти Муттаҳида нишондиҳандаҳои нави ҲРУ-и марбути хариду фурӯши одамонро ҳамчун таҳкимдиҳандаи қори ҷорӣ мо ҷиҳати даъватномаии ҳукуматҳои хориҷӣ ба пешгирии хариду фурӯши одамон, ҳимоя ва кӯмакрасонӣ ба ҷабрдидагони

хариду фурӯш, ба ҷавобгарии ҷиноятӣ кашидани одамчаллобон ва созмондихии шарикӣ дар ҳамаи сатҳҳо баррасӣ менамояд.

-- Дар рӯҳияи шаффофият ва бо ҳадафи фаъолгардонии кӯшишҳои дохили кишвар ва дар мушорикат бо кишварҳои дигар, шашум сол аст, ки Гузориш дар бораи хариду фурӯши одамон таснифоти сатҳӣ ва шарҳи пешрави ИМА дар соҳаи мубориза ба муқобили хариду фурӯши одамонро дар бар мегирад. Гузориши мазкур Иёлоти Муттаҳидаро, мисли кишварҳои дигар, аз рӯи меъёрҳои умумӣ баҳогузорӣ менамояд.

ТОҶИКИСТОН: Сатҳи 2

Тоҷикистон давлати манбаъ ва ба андозаи камтар давлати мизбон барои мардҳо, занҳо ва кӯдакони мавриди меҳнати иҷборӣ қароргиранда ва давлати манбаъ барои занҳо ва кӯдакони мавриди хариду фурӯш бо ҳадафи истисмори шахвонӣ қароргиранда мебошад. Муҳочирати калонмиқёси иқтисодӣ мардҳо, занҳо ва кӯдакони тоҷикро зимни хатари истисморшавӣ мегузорад. Мардҳо ва занҳои тоҷик дар соҳаи кишоварзӣ ва сохтмони Руссия, Амратҳои Муттаҳидаи Араб (АМА) ва ба андозаи камтар дар кишварҳои Осиёи Марказӣ мавриди меҳнати иҷборӣ қарор мегиранд. Занҳо ва кӯдакон аз Тоҷикистон асосан дар Амратҳои Муттаҳидаи Араб ва Руссия, инчунин дар Арабистони Суудӣ, Қазоқистон, Афғонистон, аз ҷумла дохили Тоҷикистон мавриди хариду фурӯш бо ҳадафи фаҳши иҷборӣ қарор мегиранд.

Пас аз талоқи ғайрирасмӣ гирифтани аз ҳамсарони ба муҳочират рафтаи худ ва ба миён омадани ниёз ба таъминномаи оилаҳои худ, занҳо бештар ба хариду фурӯш осебпазир мегарданд. Баъзе занҳое, ки бинобар ваъдаи издивоҷкунӣ ба Сурия ё Ироқ сафар намуданд, ба ҷои он ба ғуломии шахвонӣ фурухта шудаанд. Занҳо ва духтарони тоҷик ба Афғонистон бо ҳадафи ба издивоҷи маҷбурӣ додан қочоқ дода мешаванд, ки метавонанд боиси хариду фурӯш бо ҳадафи фаҳши иҷборӣ ё асорати қарзӣ гардад. Кӯдакони тоҷик мавриди хариду фурӯш бо ҳадафи истисмори шахвонӣ ва меҳнати иҷборӣ, аз ҷумла мавриди талбандагии иҷборӣ дар дохили Тоҷикистон ва Афғонистон қарор мегиранд. Кӯдакон ва калонсолони тоҷик метавонанд мавриди меҳнати иҷборӣ дар соҳаи кишоварзӣ Тоҷикистон - асосан дар маъракаи пахтачинӣ қарор гиранд. Дар Тоҷикистон шаҳрвандони Афғонистон ва Бангладеш ба меҳнати иҷборӣ осебпазиранд.

Ҳукумати Тоҷикистон меъёрҳои ҳадди ақали барҳамдихии хариду фурӯши одамонро пурра риоя намекунад, аммо дар ин самт кӯшишҳои назаррас ба харҷ медиҳад. Ҳукумат кӯшишҳои афзоишбандии ҳифзи ҳуқуқ намуд ва нисбати 24 қочоқчиёни гумонбаршуда парвандаҳои ҷиноятӣ оғоз намуда, нисбати 10 нафари онҳо ҳукм баровардааст. Ҳукумат чиҳати татбиқи Қонуни соли 2014 “Дар бораи мубориза ба муқобили хариду фурӯши одамон ва расонидани кӯмак ба қурбониёни хариду фурӯши одамон” андак пешравӣ намуд, ки барои муайянкунии шахс ҳамчун “қурбонии хариду фурӯш” заминаи ҳуқуқӣ гузошт ва дар доираи он барномаҳои ҳифз ва хизматгузорӣ ба ҷунин қурбониён ба роҳ монда шуданд. Ҳукумат барои мансабдорони давлатӣ омӯзиш оид ба ошкорнамоӣ, тафтишот ва ба ҷавобгарии қонунӣ кашидани гунаҳкорони содирномаи ҷиноятҳои

марбути хариду фурӯши одамон доир намуд, аммо ҳукумат ҳанӯз ҳам низоми ошкорнамоии фаъоли чабрдидагони хариду фурӯши инсон аз байни аҳолии осебпазир ва қобилияти расонидани хизматҳои кофӣ ба чабрдидагонро надорад. Бахусус, маҳдудияти буча ва ивазшавии босуръати кормандони соҳиби таҳассуси маҳсуси кӯмакрасонӣ ба чабрдидагони хариду фурӯш садди роҳи чунин кӯшишҳо гардиданд. Бо вучуди он, соли 2015 ҳукумат кӯшишҳои ҳифзи ҳуқуқи худро чихати муқовиматнамоӣ ба савдои одамон тавассути тафтишот ва таъкиби қонунии теъдоди зиёдтари ҳолатҳо афзоиш дод.

ТАВСИЯҲО БАРОИ ТОҶИКИСТОН:

Бо риояи раванди дурусти ҳуқуқӣ тафтишот ва таъкиби қатъии қонунии ҷинояткорони дар хариду фурӯши одамон гумонбаршуда, аз ҷумла мансабдорони ба хариду фурӯши одамон дастзада, маҳкумқунии ҷинояткорон ва баровардани ҳукми муносиб нисбати онҳо; таҳиянамоии низоми маъмулии (стандартӣ) фаъолияти ошкорқунии чабрдидагони хариду фурӯши одамон; ҷудонамоии маблағҳо ё расонидани кӯмаки молӣ-техникӣ маҳсусан барои мубориза алайҳи хариду фурӯши одамон ва кӯмакдиҳӣ ба чабрдидагон; ҳифзи чабрдидагони хариду фурӯши одамон ва ташвиқ намудани чабрдидагон ба кӯмак намудани онҳо ба тафтишот ва таъкиби ҷиноии қочоқчиён; идомадиҳии таъмини риояи мамнӯбияти меҳнати иҷбории кӯдакон дар маъракаи ҳарсолаи пахтачинӣ тавассути назорат кардани саҳроҳои пахта дар мавсими ҳосилгундорӣ дар ҳамкорӣ бо мансабдорони ҳукуматҳои маҳаллӣ ва созмонҳои ғайриҳукуматӣ; омӯзиши кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ оиди ошкорқунии аломатҳои мавриди хариду фурӯш қароргирии фоҳишамард ва фоҳишазанҳое, ки ба хариду фурӯш осебпазиранд ва таъмин намудани он, ки чабрдидагони хариду фурӯши одамон бо ҳадафи истисмори шахвонӣ барои содирнамоии ҷиноятҳои марбути фаҳш ба ҷавобгарӣ кашида нашаванд; такмилдиҳии ҷамъовариҳои маълумот оиди татбиқи тадбирҳои ҳифзи ҳуқуқ дар соҳаи мубориза ба муқобили хариду фурӯши одамон; тасдиқнамоии нақшаи миллии амалиёт ва механизми миллии бозравонии (раҳсипорнамоии) чабрдидагони хариду фурӯши одамон барои кӯмакрасонӣ; таъмини доирнамоии ҷаласаҳои семоҳаи (кварталии) комиссияи байниидоравӣ барои ҳамоҳангсозии минбаъдаи кӯшишҳои ҳукумат чихати мубориза алайҳи хариду фурӯши одамон; ва омузиш ё дастурдиҳӣ ба кормандони дипломатии Тоҷикистон ва хизматчиёни дигари давлатӣ, аз ҷумла кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, сарҳадбонон ва мансабдорони ҳадамоти гумрукӣ дар соҳаи мубориза алайҳи хариду фурӯши одамон бо ҳадафи пешгирии иштирок ё мусоидатқунии онҳо ба ҷиноятҳои марбути хариду фурӯши одамон.

ТАЪКИБОТИ ҚОНУНӢ

Ҳукумати Тоҷикистон кӯшишҳои ҳифзи ҳуқуқи худро чихати муқовимат ба хариду фурӯши одамон афзоиш дод. Моддаи 130.1 Кодекси ҷиноятӣ соли 2003 бо тағйироту иловаҳои солҳои 2004 ва 2008 ҳама шаклҳои хариду фурӯши одамонро, аз ҷумла бо истифода аз зӯрварӣ, фиреб ё маҷбурсозӣ бо ҳадафи истисмори шахвонӣ ва меҳнати иҷборӣ мамнӯъ месозад. Моддаи мазкур чораи муҷозотро дар шакли маҳрумсозӣ аз озодӣ аз 5 то 15 сол муқаррар менамояд, ки худ чораи басо қатъӣ буда, ба чораҳои муҷозоти барои ҷиноятҳои дигари вазнин, аз қабилӣ таҷовуз ба номус пешбинишуда мутаносиб аст. Аммо Моддаи 130.1 ҷавобгариҳои ҷиноятиро барои фаҳши ноболиғон, ҳамчун хариду

фурӯши одамон новобаста аз истифодаи воситаҳои маҷбурсозӣ, ки онро ҳуқуқи байналмилалӣ талаб мекунад, муқаррар наменамояд. Моддаи 132 ҷавобгарии ҷиноятиро барои кирокуни бо ҳадафи истисмори шахвонӣ ё ҳадафҳои ғайр пешбинӣ мекунад дар мавриде, ки он бо роҳи фиреб сурат гирад, аммо ҷавобгариро дар мавриде муқаррар наменамояд, ки он бо роҳи маҷбурсозӣ сурат мегирад ва зимни муҷозоти ҳадди аксар панҷ соли маҳрумсозӣ аз озодӣ қарор мегирад. Бар хилофи меъёрҳои ҳуқуқи байналмиллӣ он инчунин ҷавобгарии ҷиноятиро барои хариду фурӯши кӯдакон бо мақсади истисмори шахвонӣ бе истифодаи зӯрварӣ, фиребгарӣ ё маҷбурсозӣ муқаррар наменамояд. Моддаи 167 хариду фурӯши кӯдаконро манъ намуда, чораи муҷозот дар шакли аз 5 то 12 соли маҳрумсозӣ аз озодиро пешбинӣ менамояд; муқаррароти мазкур аз доираи хариду фурӯши одамон берун мебарояд, чун он талаб намекунад, ки одамчаллобӣ бо ҳадафи истисмор сурат гирад. Якҷанд тағйироту иловаҳо ба Кодекси ҷиноятӣ ҷиноятҳои хариду фурӯши одамонро дар бар мегиранд, мисол Моддаи 130.2 “Истифодаи меҳнати ғуломона” ва Моддаи 241.2 “Истифодаи ноболиғон бо ҳадафи истехсолномаии мавод ва маҳсулоти шахвонӣ”. Соли 2015 Комиссияи байниидоравии мубориза ба муқобили хариду фурӯши одамон гурӯҳи кориро ба хотири ҳамоҳангсозӣ ва таъмини мувофиқати байни асноди қонунгузори мавҷуда ва қонуни соли 2014, чудонамоии аниқтари вазифаҳои байниидоравӣ, таъмини татбиқи самарабахши қонуни соли 2014 ва таъсисдиҳии ҳазинаи давлатӣ барои маблағгузори хизматгузориҳо ба ҷабрдидагони хариду фурӯши одамон таъсис дод.

Соли 2015 ҳукумат нисбати 25 ҳолат бо иштироки 39 одамчаллобон тафтишот доир намуда, аз рӯи 13 парвандаи ҷиноятӣ нисбати 24 одамчаллобони гумонбаршуда қарорҳои судӣ баровард, ки дар муқоиса бо тафтишот нисбати 28 қочоқчиёни гумонбаршуда ва таъкиботи судии нисбати 22 қочоқчиёни соли 2014 суръатгирифта зиёд аст. Додгоҳ 10 одамчаллобро ба мӯҳлатҳои аз шаш моҳ то 12,5 сол бо мӯҳлати миёнаи шаш соли маҳрум намудан аз озодӣ маҳкум кард дар муқоиса бо як маҳкумкуни дар соли 2014. Коррупсияи васеъ паҳнгардида дар давоми сол ба фаъолияти ҳифзи ҳуқуқ монеа гардид ва ба қочоқ аз марзҳо ва нуқтаҳои назорат мусоидат намуд, аммо ҳукумат аз ягон тафтишот, таъкиботи судӣ ё маҳкумкунии мансбдорони ба хариду фурӯши одамон дастзада гузориш надодааст.

ҲИМОЯ

Ҳукумат кӯшишҳои маҳдудро чихати ошкорнамоӣ ва кӯмакрасонӣ ба ҷабрдидагони хариду фурӯши одамон идома дод. Ҳукумат дар татбиқи Қонуни соли 2014 “Дар бораи муқовимат ба савдои одамон ва расонидани кӯмак ба қурбониёни савдои одамон”, ки дар он мавҳуми хариду фурӯши одамон тафсири муфассал дода шуд; хизматгузориҳо ба ҷабрдидагон номбар шудаанд, стандартҳои давлатии хизматрасонӣ байни таъминотчиёни хизматрасонӣ, аз он ҷумла мақомоти давлатӣ ва СҶХ; ва механизми миллии раҳсипорномаии (бозравонии) ҷабрдидагон пешбинӣ шудааст. Дар шарикӣ бо созмонҳои ғайриҳукуматӣ ҳукумат ба мансбдорон оиди усули ба ҷабрдида нигаронидашудаи ошкорнамоӣ, тафтишот ва хизматрасонӣ ба ҷабрдидагони хариду фурӯши одамон барномаи таълимӣ доир намуд. Аммо хизматгузориҳои мазкур ба ҷабрдидагон то ворид намудани тағйироту иловаҳо ба асноди қонунгузори мавҷуда барои мутобиқ намудани он бо қонуни соли 2014 дастрас намешаванд.

Дар давраи зимни гузориш мақомоти давлатӣ бе низоми расмии ошкорнамоӣ ва раҳсипорнамоии ҷабрдидагон барои кӯмакрасонӣ боқӣ монданд, чунки механизми раҳсипорнамоӣ ҳанӯз ҳам зимни баррасӣ қарор дошт. Баъзан кормандон ҷабрдидагони хариду фурӯши бо ҳадафи истисмори шахвониро боздошт мекарданд, аммо дертар онҳоро озод намуда, барои кӯмакрасонӣ раҳсипор мекарданд. Илова бар он, бинобар он, ки мансабдорони мақомоти ҳифзи ҳуқуқи Тоҷикистон ба ошкорнамоии ҷабрдидагони хариду фурӯш дар миёни мардҳо ва занҳои машғули фаҳш кӯшиши фаъол накардаанд, аз эҳтимол дур нест, ки мансабдорон ҷабрдидагони хариду фурӯш бо ҳадафи истисмори шахвониро мавриди боздошт ва ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ҷиноятҳои фаҳш муқарраршуда қарор медоданд. Дар давраи зимни гузориш ҳукумат 8 ҷабрдидаи хариду фурӯшро ошкор намуда, ба созмонҳои байналмилалӣ барои расонидани кӯмак раҳсипор намуд, ки дар муқоиса бо 26 ҷабрдидаи соли 2014 камтар аст. Соли 2015 гурӯҳҳои ҷомеаи шахрвандӣ ва созмонҳои байналмилалӣ ба ҳисоби умумӣ ба 56 ҷабрдидаи хариду фурӯши одамон аз Тоҷикистон, аз он ҷумла 8 ҷабрдидаи хариду фурӯши бо ҳадафи истисмори шахвонӣ кӯмаки ҳифозатӣ расониданд.

Ҳукумат ба ҷабрдидагон кӯмаки бевосита нарасонидааст, он бештар ба созмонҳои ҷомеаи шахрвандӣ таъяс мекард, ки кӯмаки тиббӣ, равоӣ ва иҷтимоӣ мерасониданд, омӯзиши ҳуқуқӣ ва касбӣ мегузарониданд ва ба якҷояшавии оилаҳо мусоидат менамуданд. Бо вучуди он, ки ҳукумати кишвар ба ягон созмони ғайриҳукуматӣ ё созмонҳои дигар, ки ба ҷабрдидагон кӯмак мерасониданд кӯмаки молиявӣ нарасонидааст, он барои хизматгузориҳои коммуналии ду паноҳгоҳ, яке дар Хучанд, ки моҳи сентябри соли 2015 пӯшида шудааст, ва дигаре дар Душанбе маблағ ҷудо намудааст. Ҳукумат ба ҷабрдидагони хариду фурӯши одамон тавассути марказҳои таълимии калонсолон маълумоти ибтидоӣ ва касбӣ-техникӣ таъмин намуд. Аз муқаррароти қонуни соли 2014 оиди таъмини амнияти ҷабрдидагони хариду фурӯши одамон сарфи назар карда, ҳукумат махфияти маълумоти шахсии ҷабрдидагон ё ҳифзи шохидон ва ҳимоягарони ҷабрдидагонро таъмин нанамуд. Қонун пешбинӣ менамояд, ки шахрвандони хоричӣ-ҷабрдидагони хариду фурӯш ҳуқуқи дархост намудани суқунати муваққатии қонуниро дар кишвар доранд, ки метавонад пас аз хотима ёфтани парвандаи ҷиноятӣ ба як сол тамдид дода шавад. Қонуни соли 2014 робитаи байни имтиёзҳо барои ҷабрдидагон ва иштироки ҷабрдида дар мурофиаи судиро пешбинӣ намекунад ва ба ҷабрдидагон хизматгузорию сарфи назар аз мақоми ҳуқуқӣ ё ризоияти қаблии иштирок дар фаъолияти марбути хариду фурӯши одамон таъмин менамояд.

ПЕШГИРӢ

Ҳукумат кӯшишҳои худро ҷиҳати пешгирии хариду фурӯши одамон идома дод. Вазорати маориф фиристодани мактабҳои ба ҳукуматҳои маҳаллӣ бо таъкидкунии мамнӯъ будани истифодаи меҳнати кӯдакон дар маъракаи пахтачинӣ идома дод ва назорати мактабҳои дар ноҳияҳои пахтакор ҷиҳати таъмини давоми таҳсили хонандагон дар мактабҳо анҷом дод. Маърақаҳои аз ҷониби Ҳукумат маблағгузоришуда ба ҷабрдидагони эҳтимоли, мақомоти маҳаллии масъули пешгирии хариду фурӯши одамон ва маъмурияти мактабҳои, ки қаблан кӯдаконро барои иштирок дар мавсими пахтачинӣ сафарбар менамуданд, нигаронида шуда буд. Созмонҳои ғайриҳукуматӣ мавсими пахтачиниро дар 17 ноҳия

мушоҳида намуданд, аммо дар бораи ягон далели меҳнати иҷбории кӯдакон гузориш надодаанд.

Қонуни соли 2014 барои муқовимат намудан ба хариду фурӯши одамон, аз он ҷумла барои таъсисдиҳии Кумитаи миллии мубориза ба муқобили хариду фурӯши одамон ва роҳнамоии кумитаи хангоми таҳияи нақшаи миллии, дар сатҳи давлатӣ замина гузошт. Моҳи майи соли 2015 ҳукумат раиси комиссияро таъйин намуд, ки комиссия пас аз қариб ду соли бефаъолияти муқоламаи нахустини худро моҳи октябри соли 2015 доир намуд. Ҳукумат Нақшаи миллии амалиётро барои солҳои 2014-2016 таҳия намуд, аммо ҳанӯз онро тасвиб накардааст. Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳӣ ва бахши Вазорати қорҳои дохилӣ оиди мубориза бар зидди хариду фурӯши одамон яқоя телефонҳои бовариро дастгирӣ намуданд, то зангҳои телефони занони ҷабрдидаи ҷиноятҳо, аз ҷумла хариду фурӯши одамон, қабул намоянд. Ҳукумат доирнамоии курсҳои таълимии зидди хариду фурӯши одамонро барои мансабдорони давлатӣ, маъмурияти мактабҳо ва донишҷӯёни факултаҳои ҳуқуқӣ идома дод. Ҳукумат омӯзиши доир ба ошкоркунӣ ва ҳифзи ҷабрдидагонро барои кормандони консулгарии Тоҷикистон дар хориҷи кишвар дастгирӣ намуд, аммо барои кормандони дипломатии худ ягон омӯзиши дигари зидди хариду фурӯши одамонро таъмин нанамуд. Қонунгузори Тоҷикистон талаб мекунад, ки мақомоти кирокуандаи қувваи қорӣ барои қор дар хориҷи кишвар литсензияҳои мақомоти муҳоҷиратро гиранд. Хадамоти муҳоҷирати Тоҷикистон ба муҳоҷирон пеш аз ба хориҷа сафар қардани онҳо дар бораи муҳоҷират ва ҳавфи мавриди хариду фурӯш қарор гирифтани маълумот меод. Дар шарикӣ бо хадамоти муҳоҷират, ҳуқуқшиносон аз ҷониби созмони байналмилалӣ кирошуда дар марказҳои дастгирии хадамоти муҳоҷират ба ҷабрдидагон оиди масъалаҳои муҳоҷират ва хариду фурӯши одамон машварати ҳуқуқӣ мерасониданд. Ҳукумат ҷиҳати қоҳишдиҳии талабот ба фаҳши тижоратӣ тавассути тафтишот ва таъқиботи судии истифодабарандагонӣ фаҳши тижоратӣ тадбирҳо андешид. Ҳукумат дар бораи андешидани тадбирҳо дар самти қоҳишдиҳии талабот ба меҳнати иҷборӣ гузорише надодааст.

-- Ҳар гузориш дар бораи хариду фурӯши одамон тавсияҳои мушаххасро дарбар мегирад, ки ҳукумат татбиқи онҳоро дар муддати соли оянда баррасӣ намояд. Илова бар тавсияҳои марбути кишвар дар Гузориш дар бораи хариду фурӯши одамон, Департаменти давлатӣ ҳукумати шуморо бо нақшаи амалии мухтасар таъмин менамояд, ки тавсияҳои мазкурро инъикос менамояд. Ҳам нақшаи амалӣ ва ҳам тавсияҳо ба таъмин намудани ҳукумати шумо бо дастурамали марбути меъёрҳои ҳадди ақали барҳамдиҳии хариду фурӯши одамон нигаронида шудааст, ки дар “Қонун дар бораи ҳифзи ҷабрдидагонӣ хариду фурӯши одамон” (ҚҲҚҲФО) дарҷ гардидаанд. Мафҳуми хариду фурӯши одамон дар ҚҲҚҲФО ва муносибати се принсипи он (таъқиби қонунӣ, ҳимоя ва пешгирӣ) ба мубориза ба муқобили хариду фурӯши одамон умуман бо ҳуқуқи байналмилалӣ танзимкунандаи муқовимат ба хариду фурӯши одамон, ки дар Протоколи СММ дар бораи пешгирӣ ва маҳви хариду фурӯши одамон, баҳусус занҳо ва кӯдакон ва ҷазои он, ки Конвенсияи СММ бар зидди ҷинояткорӣ муташаккилонаи трансмиллиро (ҳамчун Протоколи Палермо маъруф гардида) илова мекунад, пешбинӣ шудааст.

Нақшаи амалии муқовимат ба хариду фурӯши одамон барои солҳои 2016 – 2017 барои Тоҷикистон

Ба тавсияҳои зерин оид ба ҳадафу вазифаҳои мушаххас барои мусоидат намудан ба кӯшишҳои Ҳукумати Тоҷикистон дар ҷодаи муқовимат ба хариду фурӯши одамон дар соли оянда таваҷҷӯҳ намоед:

- 1) Бо риояи раванди дурусти ҳуқуқӣ тафтишот ва таъқиби қатъии қонунии ҷинояткорони дар хариду фурӯши одамон гумонбаршуда, аз ҷумла мансабдорони ба хариду фурӯши одамон дастзада, маҳкумқунии ҷинояткорон ва баровардани ҳукми муносиб нисбати онҳо;
- 2) Таҳия намудание низоми маъмулии (стандартии) фаъолияти ошкорқунии ҷабрдидагони хариду фурӯши одамон;
- 3) Ҷудо намудание маблағҳо ё расонидани кӯмаки молӣ-техникӣ махсусан барои мубориза алайҳи хариду фурӯши одамон ва расонидани кӯмак ба ҷабрдидагон;
- 4) Ҳифзи ҷабрдидагони хариду фурӯши одамон ва ҳавасмандқунии онҳо ба кӯмакдиҳӣ ба тафтишот ва таъқиботи судии ҷинояткорони хариду фурӯши одамон;
- 5) Идомаи таъмини риояи мамнӯъияти меҳнати маҷбурии кӯдакон дар маъракаи ҳарсолаи пахтачинӣ тавассути бозрасӣ намудани саҳроҳои пахта дар мавсими ҳосилғундорӣ дар ҳамкорӣ бо мансабдорони ҳукуматҳои маҳаллӣ ва созмонҳои ғайриҳукуматӣ;
- 6) Омӯзиши кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ҷиҳати ошкорқунии аломатҳои мавриди хариду фурӯш қароргирии фоҳишамард ва фоҳишазанҳое, ки ба хариду фурӯш осебпазиранд, ва таъмин намудани он, ки ҷабрдидагони хариду фурӯши одамон бо ҳадафи истисмори шахвонӣ барои содир намудани ҷиноятҳои марбути фахш ба ҷавобгарӣ кашида нашаванд;
- 7) Такмилдиҳии ҷамъоварии маълумот оиди татбиқи тадбирҳои ҳифзи ҳуқуқ дар соҳаи мубориза ба муқобили хариду фурӯши одамон;
- 8) Тасдиқномаи нақшаи миллии амалиёт ва механизми миллии раҳсипорномаи (бозравонии) ҷабрдидагони хариду фурӯши одамон барои расонидани кӯмак;
- 9) Таъмини доирномаи ҷаласаҳои симоҳои (кварталии) комиссияи байнидоравӣ барои ҳамоҳангсозии минбаъдаи кӯшишҳои ҳукумат ҷиҳати мубориза ба муқобили хариду фурӯши одамон;
- 10) Омӯзиш ё дастурдиҳӣ ба кормандони дипломатии Тоҷикистон ва хизматчиёни дигари давлатӣ, аз ҷумла кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, сарҳадбонон ва мансабдорони ҳадамоти гумрукӣ дар соҳаи мубориза ба муқобили хариду фурӯши одамон бо ҳадафи пешгирии иштирок ё мусоидатқунии онҳо ба ҷиноятҳои марбут ба хариду фурӯши одамон.